

**гра зі строкатої суміші
різнокольорових елементів**

Київ
«ФРАНКО ПАК»
2019

Кочерга О. В.
Лук'янчук Л. П.
Меленець Л. І.

ТЕРМОМОЗАЇКА - гра зі строкатої суміші різнокольорових елементів

*Методичний посібник
для використання в закладах дошкільної освіти та родин*

Київ
Франко Пак
2019

УДК 373.2.015.31(07)
Т 35

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут післядипломної педагогічної освіти
Рекомендовано до друку.
(Протокол № 6 від 06.06.2018 р. засідання Вченої ради ІППО)

Міністерство освіти і науки України
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»
Схвалено для використання в закладах дошкільної освіти
(Протокол № 4 від 25.09.2018 р. засідання комісії з дошкільної педагогіки і психології Науково-методичної ради з питань освіти МОН. Лист № 21.1/12-Г-991 від 09.11.2018 Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» МОН)

Науковий керівник проекту: Меленець Л.І., доцент кафедри методики та психології дошкільної і початкової освіти Інституту післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Автори-упорядники: Кочерга О. В., Лук'янчук Л. П., Меленець Л. І.

Рецензенти: Малашевська І. А., доцент кафедри мистецьких дисциплін Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди, доктор педагогічних наук, доцент.

Рого А. І., доцент кафедри педагогіки та психології Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

Васильєва Н. І, вихователь-методист, вчитель-логопед закладу дошкільної освіти № 653 м. Києва.

Експертизу здійснили: Молочко М. В., вихователь-методист закладу дошкільної освіти № 784 м. Києва, кандидат педагогічних наук.

Гладун Л. В., методист Державного музею іграшки, «спеціаліст вищої категорії».

Т 35

Термомозаїка – гра зі строкатої суміші різнокольорових елементів : методичний посібник / Авт.-упорядники : О. В. Кочерга, Л. П. Лук'янчук, Л. І. Меленець. – К. : ТОВ «ФРАНКО ПАК», 2019. – 140 с.

ISBN 978-966-97896-0-0

Посібник «Термомозаїка – гра зі строкатої суміші різнокольорових елементів» складено відповідно до Базового компонента дошкільної освіти (2012), що уможливорює повніше враховувати можливості і задатки дитини дошкільного віку задля своєчасного цілісного розвитку особистості.

У посібнику висвітлено кілька близьких змістових компонентів, напрямів роботи за освітніми лініями «Дитина у світі культури», «Гра дитини», «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», що доповнює зміст інваріантної складової чинних комплексних програм.

Даний посібник може бути використано для організації діяльності закладів дошкільної освіти за пріоритетним художньо-естетичним напрямом, студій, гуртків, центрів розвитку, а також груп, де виховуються діти з особливими освітніми потребами в дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних закладах, а також для проведення поглибленої індивідуальної роботи як в умовах освітнього закладу, так і родини.

УДК 373.2.015.31(07)
ISBN 978-966-97896-0-0

ЗМІСТ

Вступ	5
1. Гра мозаїка – пістрява палітра різнобарвних елементів	8
2. Організація безпечного предметно-часового простору.....	14
3. Термомозаїка для дітей п'ятого року життя (I півріччя): пізнаємо, відтворюємо, граємо	17
3.1 Особливості особистісної культури дитини	17
3.2 Завдання і прийоми роботи.....	18
3.3 Очікувані результати.....	18
4. Термомозаїка для дітей п'ятого року життя (II півріччя): пізнаємо, відтворюємо, граємо.....	20
4.1 Особливості особистісної культури дитини.....	20
4.2 Завдання і прийоми роботи.....	21
4.3 Очікувані результати.....	22
5. Термомозаїка для дітей шостого року життя: майструємо, імпровізуємо, творимо.....	23
5.1 Особливості особистісної культури дитини.....	23
5.2 Завдання і прийоми роботи.....	26
5.3 Очікувані результати.....	27
6. Методично-консультативна підтримка організації ігрової діяльності	28
6.1 Методичні зауваги: «Термомозаїчний калейдоскоп»	28
6.2 Блочне календарно-тематичне планування	33
6.3 Орієнтовні конспекти пізнавально-ігрової діяльності	121
6.4 Лексична мозаїка	128
7. Рекомендована література	131
8. Додатки	133
Додаток А Інструкція з охорони праці при роботі із праскою	133
Додаток Б Особливі застереження щодо роботи з праскою	134
Додаток В Пам'ятка для дітей «УВАГА – ДРІБНІ ДЕТАЛІ! ПРАВИЛА БЕЗПЕКИ!»	135
Додаток Г Пам'ятки для батьків «Гра в дошкільному віці – форма життя дитини», «Запрошення до творчості»	136
Додаток Д Пам'ятка для дорослого. КОЛІР – найдавніша реальність людського буття	137
9. Авторський колектив	138

Вступ

У процесі впровадження нових підходів до змісту сучасної дошкільної освіти постає нагальна потреба зацентрувати увагу на важливості взаємодії фізичних та психічних потенціалів дитини дошкільного віку. Перше місце тут має належати взаємодії руки і мозку. Науковці, вивчаючи роль чуттєвої основи художнього сприймання, відзначають, що це – найскладніший духовний процес у житті людини. На їхню думку, чим активнішими будуть «пошукові рухи» руки, ока, слуху, тим повніше, інтенсивніше відбуватиметься сприйняття особистістю предметного світу, його різноманіття звуків, фарб і форм. Василь Сухомлинський наголошував: «...тонкі трудові рухи рук – і правої, і лівої... виробляють розміреність і ритм руху пальців, формують чутливість, відчуття мініатюрного малюнка».

Дитина, навчаючись новим рухам ходьби чи стрибків, повторює їх нескінченно. Ту ж саму багаторазову повторюваність дій спостерігаємо й у тих дітей, яким надавали можливість досхочу збирати мозаїку. У психологічних механізмах, що визначають поведінку дитини в цих випадках, вбачаємо спільне – певний елемент труднощів в освоєнні нової діяльності, але труднощів посильних, подолання яких дарує дитині чудове відчуття успіху. Особливо це почуття посилюється за позитивної оцінки дорослих: «Ти ж щойно не міг цього робити, а зараз вже можеш, ми в тебе вірили!».

Мозаїка є неодмінним атрибутом гри дитини будь-якого віку. Дуже добре, що серед дитячих ігор є й такі, що дають змогу не тільки ознайомити дітей з мозаїкою як видом мистецтва, а й, що найголовніше, залучити їх до самостійної пізнавальної художньої-творчої діяльності, яка за своєю формою наближається до мистецтва мозаїки.

Мозаїка – зображення або візерунок, зроблений з окремих, щільно припасованих один до одного різнокольорових шматочків скла, мармуру, камінців тощо – відома людству з давніх-давен. Кожному, кому хоч раз довелося бачити справжню мозаїку, напевне хотілося наблизитися до неї впритул, щоб зрозуміти, як створене це диво, яким чином дрібні деталі (камінці і скельця, квадрати і трикутники) зібрані воедино та становлять неповторне художнє ціле.

Надзвичайною емоційною виразністю і красою відзначаються орнаментальні й сюжетні настінні мозаїчні зображення Софійського собору і Михайлівського монастиря, мозаїчні підлоги з мармуру, порфіру і шиферу Десятинної церкви у столиці України – Києві. Тисячі років розвитку національної художньої культури як дали нам визначні твори, так і створили певні художні традиції, що живуть і нині.

Сучасний світ мозаїки різноманітний, різноплановий і великий. У наші дні вибір матеріалів для мозаїки, технік і методів укладання та складання мозаїчних полотен свідчить про її унікальність, міцність і неповторність.

Мальовничість сучасної української мозаїки, а також глибина змісту мозаїчних творів, які є повноцінним компонентом архітектурних ансамблів у різних куточках України, дають підстави віднести її до справжніх зразків сучасного українського мистецтва.

Творчість із використанням термомозаїки досить популярна в сучасному світі. Кольорові намистини використовують як дорослі, так і діти від трьох років. Термомозаїка – це набір різнокольорових намистин, виготовлених за спеціальною технологією, призначений для створення на пластинах (полях) іграшок, прикрас, декоративних виробів, арт-картин тощо, які зручно збираються і після термічної обробки не розсипаються. У процесі образотворення намистини можна вільно перемішувати, компонувати, змінюючи кольори – тобто фантазувати. А фантазія, як відомо, – не має меж.

Методичний посібник «Термомозаїка – гра зі строкатої суміші різнокольорових елементів» розроблено відповідно до інваріантної складової Базового компонента дошкільної освіти (2012), що дає змогу повніше враховувати інтереси, бажання, потреби, можливості й задатки малюка задля своєчасного цілісного розвитку дитячої особистості.

За спрямованістю на реалізацію розвивальної, виховної, навчальної мети дошкільної освіти, змістовою складовою і наповненням цей посібник висвітлює кілька близьких змістових компонентів, напрямів за освітніми лініями «Дитина у світі культури», «Гра дитини», «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі».

Ключові принципи побудови посібника: наочність, доступність, активність, науковість, гуманізація, природовідповідність, добровільність, індивідуальний підхід, виховання у праці, зв'язок виховання з життям, забезпечення умов для формування творчої особистості та ін.

Ключові підходи побудови посібника «Термомозаїка...»:

- *діяльнісний* – сприяє активізації навчальних зусиль дитини через ігрову, практичну та комунікативну діяльність, через виконання конкретних практичних завдань;
- *особистісний* – передбачає створення базису особистісної культури дитини, її активної життєдіяльності;
- *компетентнісний* – передбачає спрямованість освітнього процесу на досягнення закріпленого результату, відповідно це зумовлює необхідність визначати рівень засвоєння дитиною змісту освітніх ліній;
- *синергетичний* – характеризується творчим характером навчання і виховання у процесі художньо-практичної діяльності;
- *комунікативний* – забезпечить розвиток дитини через органічний зв'язок із національним вихованням, оскільки «каналом зв'язку» для одержання інформації з немовної сфери буття, засобом пізнання світу від конкретно-чуттєвого до понятійно-абстрактного виступає мова. Мовленнєва діяльність дітей у художньо-продуктивній діяльності складається із різних видів говоріння та слухання. Під час неї формуються мовленнєві вміння і навички.

Методичний посібник «Термомозаїка – гра зі строкатої суміші різнокольорових елементів» має таку **структуру**: вступ, шість розділів, список рекомендованої літератури, перелік авторського колективу, додатки.

Мета посібника – розвиток інтересу до ігрової, пізнавальної діяльності, творчої активності, ініціативності, готовності до моделювання, креативності.

Для досягнення мети буде реалізовано такі **завдання**:

- формування в межах вікових можливостей способів предметно-перетворювальної діяльності з дотриманням безпечних прийомів;
- формування почуття краси в її різних проявах, ціннісного ставлення до змісту предметного світу та світу мистецтва;
- розвиток у дітей творчих здібностей, елементів графічної грамоти;
- формування елементарних трудових, технологічних та художньо-продуктивних навичок, самостійності, культури та безпеки праці;
- розвиток у дітей самостійності, організованості в ігровій діяльності;
- формування стійкого інтересу до пізнання довкілля і реалізації себе у ньому;
- сприяння виникненню дружніх, партнерських стосунків та ігрових об'єднань за інтересами;
- заохочення до імпровізації, висловлювання власних оцінно-етичних суджень, до обміну думками, оцінювання себе й інших;
- розвиток у дитини наочно-дієвого, наочно-образного, словесно-логічного

мислення;

- формування у дітей елементарних математичних уявлень, цілісної картини світу, компетентної поведінки в різних життєвих ситуаціях;
- набуття досвіду предметно-перетворювальної діяльності, способів практичних дій для початку оволодіння в школі основами технологій;
- засвоєння дитиною культури мовлення та спілкування, елементарних правил користування мовою у різних життєвих ситуаціях.

Матеріали посібника містять такі освітні вектори:

- ✓ **Термомозаїка для дітей п'ятого року життя (I півріччя):** пізнаємо, відтворюємо, граємо;
- ✓ **Термомозаїка для дітей п'ятого року життя (II півріччя):** пізнаємо, відтворюємо, граємо;
- ✓ **Термомозаїка для дітей шостого року життя:** майструємо, імпровізуємо, творимо.

Кожен із цих розділів вміщує опис особливостей особистісної культури дитини; завдання; очікувані результати реалізації розділу.

Вважаємо за необхідне в перших розділах посібника «Термомозаїка...» розкрити питання **організації безпечного предметно-часового простору**, в якому описано матеріально-технічне забезпечення предметно-художньої діяльності дітей середнього і старшого дошкільного віку, організацію діяльності дітей у часовому вимірі та надано рекомендації щодо дотримання техніки безпеки під час користування електроприладом, зокрема праскою.

Очікувані результати реалізації завдань. Результатом оволодіння дитиною різними видами предметної та художньої діяльності є сформоване емоційно-ціннісне ставлення до продукту та процесу творчої діяльності, позитивна мотивація досягнень; здатність орієнтуватися в розмаїтті властивостей предметів, розуміти різні способи створення художніх образів, виявляти інтерес до об'єктів, явищ та форм художньо-продуктивної діяльності, а також оволодіння навичками практичної діяльності, культури споживання. Гра забезпечить задоволення ігрових уподобань кожної дитини.

Показником компетентності виступає здатність дитини застосовувати отримані знання та вміння у практичній діяльності (ігрова, трудова, сенсорно-пізнавальна, математична тощо), оволодіння способами пізнання дійсності.

Автори стоять на позиції можливості свідомого варіювання матеріалом залежно від темпу індивідуального розвитку дитини та використання права педагога вносити корективи в послідовність, тривалість запланованої освітньої діяльності з урахуванням суб'єктивних причин чи особливих обставин. Автори також із вдячністю сприймуть зауваження та пропозиції, що сприятимуть поліпшенню змісту навчально-методичного посібника.

Розділ «**Методично-консультативна підтримка організації ігрової діяльності**» містить матеріали тактично-технологічного характеру: методичні зауваги щодо використання наборів термомозаїки; блочне календарно-тематичне планування; орієнтовні конспекти пізнавально-ігрової діяльності, лексичну мозаїку, що стане у пригоді дорослому для визначення словникового змісту.

У розділі «**Додатки**» зібрані пам'ятки для дорослого щодо охорони праці, гри в дошкільному віці, дитячої творчості, особливості кольору як найдавнішої реальності людського буття.